

Lakitieto peruskäsitteitä

Kuusankosken lukio/Päivi Parkkonen

Oikeusnormit (normihierarkia)

Mistä lähteistä käräjäoikeuden tuomari hakee perusteluja tuomiolle?

1. **Kirjoitettu laki:** perustuslaki, laki, asetus, johtosäännöt, järjestyssäännöt
 - julkaistaan FINLEX
 - alempi normi ei saa olla ristiriidassa ylemmän kanssa
2. **tapaoikeus**
3. korkeimman oikeuden **ennakkotapaukset**
4. oikeustieteellinen **tutkimus**

Finlex, Sädöskokoelma, Laki

Tarkastellaan lukiolakia esimerkkinä.

- säädöksessä ilmoitetaan:
 - laki vai asetus
 - missä tilanteissa sovelletaan
 - mitkä aikaisemmat säädökset kumoaa
 - milloin voimaan
- allekirjoitus
- viittaus
 - hallituksen esitykseen
 - lain valiokuntakäsittelyyn
 - EU direktiiviin
- luvut, pykälät, momentit

Oikeusjärjestys

- Suomen oikeusjärjestyksen historia

- Romaaninen -> germaaninen -> skandinaavinen oikeusperinne
- Autonominen Suomi (hallintojärjestelmän rakentaminen, itsenäisen Suomen perusteiden luonti, skandinaavinen perinne säilyi)
- Itsenäisen Suomen aika 1917-1995
- Suomi EU-jäsenenä 1995->

- Oikeusperinteitä esim.:

1. Romaanis-germaanis-skandinaavinen (kirjoitettu)
2. Common-law (kirjoitettu laki + oikeustapaukset)
3. Islamilainen oikeus, sharia (koraani)

Määrittele

- Oikeuskelpoisuus ja oikeustoimikelpoisuus
- Vajaavaltaisuus
- Valtuutus ja edunvalvontavaltuutus
- Pätemätön oikeustoimi
- Sopimus

Keskeisiä oikeuskäsitteitä:

- **Oikeuskelpoisuus** = syntymä – kuolema (**luonnollinen henkilö**)
 - Rekisteröinti – poisto rekisteristä (**oikeushenkilö** eli yritys, yhdistys ym.)
- **OikeusTOIMIkelpoisuus = 18-vuotta täyttänyt, jonka toimikelpoisuutta ei ole rajattu.**
 - Luonnollinen henkilö
 - Oikeushenkilö: yhdistys (yhdistysrekisteri), yritys (kaupparekisteri); valtio, kunnat, seurakunnat, säätiöt
- **Vajaavaltaisuus:**
 - **Alaikäinen (alle 18v) = vajaavaltainen**
 - ✦ Alaikäisen edunvalvojina ovat hänen molemmat huoltajansa tai toinen huoltajansa (yksinhuoltajuus) tai edunvalvoja (huoltajan kuolema).
 - **täysi-ikäinen, jonka toimikelpoisuutta on rajoitettu**
 - ✦ **käräjäoikeus määrää** maistraatin esityksestä **edunvalvojan**
 - toimikelpoisuuden rajoitus tietyltä osin tai julistaminen vajaavaltaiseksi (=toimikelpoisuuden poisto kokonaan)

Valtuutus

- Valtuutettu edustaa päämiestään.
- Valtuutus osoitetaan valtakirjalla.
 - (avoin valtakirja)
 - nimetty valtakirja (!)
- Valtuutetun tekemät sopimukset sitovat päämiestä
 - Esim. avoin asianajovaltakirja
 - valtakirja paketin/kirjeen noutamiseksi
 - valtakirja asunto-osakeyhtiön yhtiökokoukseen

Edunvalvontavaltuutus = itse päätät etukäteen, kuinka haluat asioitasi hoidettavan (ja kuka hoitaa), jos et itse enää kykene!

- Edunvalvontavaltuutus (Laki edunvalvontavaltuutuksesta 2007) -> **etukäteen tehty päätös asioiden hoidosta elämän poikkeustilanteissa.**
- Tehdään: kirjallisesti, 2 esteetöntä todistajaa.
- **Valtuuttaja nimeää valtuutetun (pyytää suostumuksen)**
 - Määritellään asiat, joita valtuutus kattaa: esim. omaisuus, talous, ja jopa valtuuttajan henkilöä koskevat seikat kuten terveyden- ja sairaanhoidon.
 - Huom! Valtuutus voi olla yleisluontoinen, tai hyvinkin yksityiskohtainen.
- **Valtuutettu esittää edunvalvontavaltuutuksen maistraatille (+lääkärintodistus), kun henkilö ei enää kykene huolehtimaan asioistaan.**

Sopimus.

- oikeustoimiL
- **Sopimusvapaus** "ellei toisin ole sovittu"
 - POIKKEUS: pakottavia säännöksiä, jos toinen osapuoli vahvempi
- Muotovapaus (pääsääntö)
 - suullinen, kirjallinen, sähköinen
 - POIKKEUS: osamaksu- ja vuokrasopimus, työsopimus, kiinteistön kauppakirja ON OLTAVA KIRJALLISIA

Sopimus käsitteitä

- Tahdonvaltainen ja tasavertainen, ”kuten parhaaksi nähdään”
- Muotovapaus (suullinen, kirjallinen, sähköinen).
- Toisinaan lainsäädäntö pakottavaa (esim. asunnon vuokrasopimus, työsopimus).
- Kaksipuolinen oikeustoimi
- Pätemätön sopimus (ei lainvoimaa, ei sido osapuolia) (seuraava dia esimerkkejä)

Oikeustoimen pätemättömyys:

- Mitätön
 - tekijällä ei oikeustoimikelpoisuutta
 - väärä viranomainen tekee päätöksen
- Moitteenvarainen
 - esim. onko testamentin tekijä ollut täysissä sielun ja ruumiin voimissa?
- Väitteenvarainen
 - pakottaminen, harhaanjohtaminen, sopimuksen tekijä ”ei ole ymmärtänyt”
 - erehdys
 - tilanne kunnianvastainen tai arvoton
- Kohtuuton sopimusehto -> voidaan sovitella